

ОБРАЗОВАЊЕ У ФИНСКОЈ

Основу финског образовног система чини деветогодишње обавезно образовање. Оно почиње у узрасту од седам година и траје до шеснаесте године (основна и нижа средња школа), а деца похађају локалну школу. Већ неколико година организована је и предшколска настава за шестогодишњаке, коју похађа већина деце тог узраста.

Сличан систем образовања постоји и у многим другим државама широм света. Шта је, онда, разлог што последњих година деца у Финској постижу добре резултате на ПИСА тесту који се примењује широм света? (ПИСА је скраћеница за Programme for International Student Assessment који припрема ОЕЦД.) Способности и знања финских тинејџера из математике, природних наука и читања сврстани су међу најбоље од четрдесет земаља у којима је последње ПИСА тестирање спроведено.

Знамо да има много разлога којима се могу објаснити ови резултати који су веома похвални за финску школу – неки су везани за фински систем образовања, а други су резултат самог теста. Пошто сам ја Финкиња, а такође и учитељица, желела бих да објасним наш образовни систем и оне факторе који су можда допринели постизању таквих резултата. Првенствено мислим на факторе као што је читање, коришћење рачунара, једнакост, и, наравно, на учитеље, носиоце тог система. Мада, морам признати, ово су само неке, тренутно изабране теме за размишљање, разлога има много више и њихов је утицај много дубљи.

ИНТЕРЕСОВАЊЕ ЗА ЧИТАЊЕ – ЈЕДАН ОД КЉУЧЕВА УСПЕХА

Истраживања у вези резултата ПИСА теста указују на чињеницу да је успех финских ученика резултат бројних фактора. Када је реч о читању, очигледно је да успех у овој области почива на чињеници да су млади у Финској заинтересовани за читање и имају навику да читају – што указује на снажан утицај породице и васпитања, као и мреже библиотека са веома савременим услугама. Породица је још увек најзначајнија за развој вештине читања. Ипак, ПИСА резултати показују да је још значајнија лична жеља и интересовање ученика везани за читање – оба фактора имају већи утицај на читање у Финској него у било којој другој земљи ОЕЦД.

ПИСА показује да омладина у Финској веома много воли да чита, и то разноврсна издања – новине, часописе, стрипове, као и електронску пошту и

електронска издања. Поред тога, школска омладина у Финској користи библиотеке највише од свих ОЕЦД земаља. Интересантан податак је да се у Финској, као и у Србији, сви страни телевизијски програми не синхронизују већ емитују са титловима. Ова чињеница, ма колико то звучало невероватно, може знатно утицати на развој вештине читања.

УПОТРЕБА РАЧУНАРА НЕ УТИЧЕ НЕГАТИВНО НА СПОСОБНОСТ ЧИТАЊА

Више од две трећине финских петнаестогодишњака користи рачунаре код куће бар неколико пута недељно. Просек у ОЕЦД земљама је шездесет процената. У школама у Финској готово сваки други ученик користи рачунар, што је далеко изнад просека у ОЕЦД земљама. Треба нагласити да се време које млади проводе уз рачунар обично користи за претраживања на интернету, играње видео игара и разговоре, али и за писање текстова.

Интересантно је да ПИСА студија показује да време проведено за рачунаром не утиче на смањење времена које млади користе за читање. Управо они који редовно користе рачунаре највредније читају, па су на тесту постигли одличне резултате управо у провери вештина читања. Такође, они који су на тим тестовима имали најлошије резултате уопште не користе рачунаре.

ДЕВОЈЧИЦЕ НАСУПРОТ ДЕЧАКА, ДЕЧАЦИ НАСУПРОТ ДЕВОЈЧИЦА

ПИСА студија је показала да су девојчице боље од дечака у читању у тридесет и две земље. Та разлика између девојчица и дечака била је највећа у Финској. Ипак, дечаци су били најбољи у читању у поређењу са дечацима у другим ОЕЦД државама. Истраживачи се боје да разлика међу половима расте иако се у последње време инсистира на једнакости.

Разлика међу половима није тако очигледна у вештинама из математике или природних наука. То потврђује чињеницу да више не важи убеђење да дечаци имају предност у овим предметима.

ЈЕДНАКОСТ – ЈЕДНА ОД КЉУЧНИХ РЕЧИ, НАЈВЕРОВАТНИЈЕ „КЉУЧ СВИХ КЉУЧЕВА“

Као Финкиња желела бих да могу што снажније да истакнем значење речи једнакост. Она се односи на једнакост полова, али и на једнакост различитих друштвено-економских слојева у финском друштву, као и на једнакост различитих делова земље.

У Финској свако има право на образовање. Поред права, сви, или готово сви, имају и могућност да се образују. Истраживање показује да се снага

финског образовног система огледа у чињеници да он гарантује једнаке могућности учења, као што је већ речено, без обзира на пол и социјални статус. Уместо упоређивања ученичких постигнућа, нагласак је на помоћи и усмеравању деце са посебним потребама. Веома мали број деце понавља разред.

Сви ученици у Финској у оквиру обавезног образовања имају једнака права на социјалне погодности, од којих је најважнија здравствена заштита у школи и свакодневни бесплатан оброк који покрива трећину дневних потреба исхране. Такође, ученици имају право на бесплатне уџбенике и школски прибор, као и на бесплатан транспорт до школе у случају да морају да путују дуго или напорно свакодневно. Разлике у овој области које постоје између школа мање су него у свим осталим ОЕЦД земљама. Не постоје разлике између сеоских и градских школа. Ова чињеница доказује веома важан фактор, а то је регионална једнакост и у области образовања. Поред тога, разлике између најбољих и најлошијих резултата у просеку су два пута веће у другим ОЕЦД земљама.

ОСЕЋАЈ СИГУРНОСТИ

У Финској одељења имају највише двадесет и четири ученика. У току првих шест разреда њима предаје учитељица, и то готово све предмете. Осећање сигурности и мотивација код мале деце постиже се тиме што деци предаје само једна учитељица и што се не врши бројчано оцењивање. Може се рећи да је у финским школама однос између учитеља и ученика природан и присан. У току последња три разреда обавезног образовања у Финској наставу изводе предметни наставници. Уколико ученици имају говорна оштећења или проблеме са читањем и писањем или сличне посебне потребе, за њих се организује и посебна обука и настава.

Поред тога што школска средина пружа осећај сигурности, треба нагласити да цело друштво подстиче учење и лични развој. Сви су окренути будућности, а не прошлости – схватајући да је то једини начин изградње успешне државе.

КАКО ОСТАТИ ОБЕМА НОГАМА ЧВРСТО НА ЗЕМЉИ КАКО ЗАДРЖАТИ ОСЕЋАЈ РЕАЛНОСТИ

Изнела сам овде само неколико аспеката битних фактора који су везани за образовни систем у Финској. Они вас могу подстаћи на размишљање и жељу да сазнате више о том питању. Пре него што закључим, желела бих да истакнем чињеницу да су учитељи у Финској прави професионалци. Образовање које они стичу у трајању од просечно четири године врхунског је квалитета и омогућава им да одговоре на задатке које пред њих поставља свет који се непрекидно мења.

На крају желим да истакнем је ПИСА студија само једна од студија које покушавају да открију разлоге и факторе одређеног успеха. Ми у Финској имамо пуно разлога да се поносимо, али и пуно ствари које морамо да унапредимо. Јасно је да ПИСА не може да измери или анализира све разлоге који одлучију о успеху или неуспеху. Ипак, она нам може дати неке податке у вези нашег досадашњег развоја, што нам даље може помоћи да одемо још један корак напред у развоју нашег образовног система. То је, сложићете се, веома важан задатак, с обзиром на чињеницу да сви верујемо да су деца и омладина наша будућност, а да је будућност наша главна брига.

(Превод са енглеској: Вера Савић)